

זכויות נוער בעבודה

סיכום השיעור

יסודות שוק העבודה

- **היצע וביקוש:** שוק העבודה מבוסס על מפגש בין המעסיקים המבקשים עובדים (הביקוש) לבין בני ובנות הנוער המציעים את זמנם, כישוריהם ומיומנויותיהם (ההיצע). מתוך המפגש והמשא ומתן בין הצדדים נולדים תנאי העבודה, גובה השכר וחוזת ההעסקה.

שכר מינימום

- **הגדרה:** השכר הנמוך ביותר שעל פי חוק מותר למעסיק לשלם לעובדיו.
- **מטרה:** ליצור "רשת ביטחון" המונעת ניצול עובדים (במיוחד במצבים של חוסר כוח מיקוח) ולהבטיח קיום בכבוד.
- **אי-ויתור:** חוק שכר מינימום הוא חוק מחייב, האוסר על המעסיק לשלם פחות ממנו, והעובד אינו יכול לוותר עליו (גם לא בכתב או תמורת טיפים). אי-תשלום שכר מינימום הוא עבירה פלילית.
- **אפקט / קפיצת יום ההולדת:** בחודש שבו העובד חוגג יום הולדת, תעריף השכר המינימלי מעודכן באופן יחסי החל מיום ההולדת עצמו.
- **בעד ונגד שכר מינימום:** לצד חשיבותו של שכר המינימום, קיים סביבו דיון כלכלי-חברתי מורכב. המצדדים בשכר מינימום גבוה מדגישים את חשיבותו בהגנה על עובדים חלשים ובני נוער מפני ניצול, בצמצום פערים חברתיים-כלכליים, ובהגברת המוטיבציה ותחושת הערך של העובד. מנגד, המתנגדים והמסתייגים מזהירים מסיכונים כלכליים, ובהם עליית מחירים ואינפלציה בשל גלגול עלויות השכר על הצרכנים, גידול באבטלה עקב קושי של מעסיקים קטנים לממן עובדים, וכן פגיעה בהעסקת בני נוער, שכן תחת תעריף חובה גבוה מעסיקים עשויים להעדיף עובדים מבוגרים ומנוסים.

חישוב שעות עבודה ושעות נוספות

- **שעות רגילות (100%):** תשלום שכר בסיס מלא עבור שעות העבודה הרגילות (עד 8 שעות ביום).
- **שעות נוספות (125%):** תשלום בשיעור של 125% משכר הבסיס עבור השעה ה-9 והשעה ה-10 ביום העבודה.
- **שעות נוספות (150%):** תשלום בשיעור של 150% משכר הבסיס עבור השעה ה-11 ואילך או בחגים ושבחות.

חוקים וזכויות יסוד בהעסקת נוער

חוק עבודת נוער

- **איסור עבודה בשבת:** חל איסור מוחלט להעסיק בני נוער ביום המנוחה השבועי שלהם.

- **איסור עבודות מסוכנות:** חל איסור מוחלט על העסקת קטינים בעבודות מסוכנות, כגון בענף הבנייה והשיפוצים.

- **הפסקות:** יום עבודה של מעל 6 שעות מזכה את העובד בהפסקה של 45 דקות (מתוכן 30 דקות רצופות לפחות).

חוק הגנת השכר ותלוש שכר

- **תשלום על התלמידות:** חובה לשלם שכר מלא על כל זמן עבודה, כולל ימי "התלמידות", חפיפה, ניסיון או ימי הכנה.
- **איסור קנסות וניכויים:** חל איסור מוחלט להטיל קנסות או לנכות ממשכורת העובד תשלום בגין נזק לציד או לסחורה (אלא אם הנזק נגרם במזיד).
- **חובת הנפקת תלוש שכר:** מעסיק חייב למסור תלוש שכר מפורט מדי חודש. אי-מסירת תלוש מהווה עבירה על החוק שעליה ניתן לתבוע פיצוי של עד 5,000 ש"ח ללא הוכחת נזק.
- **הלנת שכר:** חובה לשלם את השכר החודשי עד ה-9 לחודש שלאחר תקופת ההעסקה.

הודעה לעובד והודעה מוקדמת

- **חוק הודעה לעובד:** מעסיק מחויב למסור לעובד הקטין טופס מפורט בכתב המפרט את תנאי ההעסקה תוך 7 ימים מתחילת העבודה.
- **חוק הודעה מוקדמת:** הן המעסיק (בפיטורים) והן העובד (בהתפטרות) מחויבים למסור הודעה בכתב מראש לפני סיום ההעסקה, בהתאם לוותק שצבר העובד.

זכויות ונלוות שכר נוספות

- **דמי נסיעות:** מעסיק חייב לשלם דמי נסיעות לכל עובד שמקום מגוריו מרוחק מעל 500 מטרים או מעל 2 תחנות ממקום העבודה.
- **ביטוח לאומי:** המעסיק מחויב לשלם בעצמו ועל חשבונו את דמי הביטוח הלאומי עבור עובדים קטינים, ואינו רשאי לנכות סכום זה משכר העובד.
- **חוק הטיפים:** בענף המסעדנות, הטיפים נחשבים חלק מהשכר ונכנסים לקופת המעסיק, שמחויב להשתמש בהם לתשלום שכר מינימום והפרשות סוציאליות.
- **טופס 101:** חובה למלא טופס 101 בתחילת העבודה, ללא קשר לגובה השכר או לחבות במס.
- **יציאה לשירותים:** המעסיק מחויב לאפשר יציאה לשירותים, ואינו רשאי לנכות זמן זה מהשכר או מההפסקה.